ARVAMUS

11.11.2026 nr 1-2/26-614

Kellele: Euroopa Liidu asjade komisjon
Istungi kuupäev: 10.11.2026
Võtsid osa: Signe Riisalo (esimees), Komisjoni liikmed: Tanel Kiik, Helmen Kütt, Mihkel Lees, Eero Merilind, Õnne Pillak

Komisjoni ametnikud: Heidi Barot (nõunik-sekretariaadijuhataja), Helgi Kundla (nõunik), Kristi Reindla (nõunik), Riin Lindpere (konsultant), Terle Kask (konsultant)

Puudusid: Irja Lutsar, Jaanus Karilaid, Kalle Grünthal ja Aleksandr Tšaplõgin
Kutsutud: Sotsiaalministeeriumi (SoM) hüvitiste ja pensionipoliitika osakonna nõunik Kati Kümnik, Euroopa Liidu ja väliskoostöö osakonna juhataja Agne Nettan-Sepp

Teema: Euroopa Liidu asjade komisjonile arvamuse andmine: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse eelnõu, milles käsitletakse sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise digiüleminekut ja millega kehtestatakse Euroopa sotsiaalkindlustuspassi (ESSPASS) raamistik ning muudetakse määrusi (EÜ) nr 883/2004, (EÜ) nr 987/2009 ja (EL) 2018/1724 – COM(2026) 980

Ülevaade arutelust
Sotsiaalkomisjon arutas oma 10.11.2026 istungil Eesti seisukohti Euroopa sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise digitaliseerimise ja Euroopa sotsiaalkindlustuspassi (ESSPASS) määruse eelnõu kohta COM(2026) 980.

Agne Nettan-Sepp tutvustas ESSPASSi määruse eelnõu ja Eesti seisukohti. Ta selgitas, et eelnõu eesmärk on lihtsustada piiriüleselt kasutatavate sotsiaalkindlustusdokumentide taotlemist, väljastamist ja kontrollimist ning vähendada inimeste, ettevõtjate ja ametiasutuste halduskoormust. Ta rõhutas, et määruse eelnõuga ei muudeta piiriüleselt liikuvate inimeste sotsiaalkindlustusõigusi. ESSPASS tugineb Euroopa digiidentiteedi raamistikule, millega võetakse kasutusele Euroopa digiidentiteedikukkur.
A. Nettan-Sepp selgitas, et Euroopa ravikindlustuskaart ja A1 tõend väljastatakse sel hetkel kehtivate andmete alusel, kuid inimese ravikindlustus võib dokumendi kehtivusajal lõppeda. Näiteks võib töö kaotanud ja ravikindlustuseta jäänud inimene kasutada välismaal toimunud õnnetuse järel Euroopa ravikindlustuskaarti, kuigi ravi eest peaks Tervisekassa asemel tasuma inimene ise. Nii võivad riikidel tekkida kulud, mida nad ei peaks kandma. Ta lisas, et A1 tõendiga tõendatakse ajutiselt teises riigis töötava inimese suhtes kohaldatavat õigust. Näiteks Rootsis töötava Eesti ehitaja puhul tõendab see sotsiaalmaksu ja töötuskindlustusmakse tasumist Eestis.
A. Nettan-Sepp märkis Eesti seisukohti tutvustades, et Eesti toetab digitaalse lahenduse kasutuselevõttu ning dokumentide väljastamise kiirendamist ja tõhustamist ühtsete kokkulepitud standardite alusel. Ta rõhutas, et nii määruse rakendamiseks kui ka tehnilisi kirjeldusi ja üksikasju sätestavate rakendusaktide jõustumiseks tuleb ette näha piisav aeg, et võimaldada arenduste kavandamist ja elluviimist. Eesti nõustub, et kasutusel olevad Euroopa ravikindlustuskaardid, mis ei ole aegunud ajaks, kui ravikindlustuskaarte hakatakse

väljastama ESSPASSi nõuetele vastavalt, asendatakse kahe aasta jooksul pärast ESSPASSi nõuetele vastavaks muutumise tähtaega. Seejuures peab Eesti oluliseks, et plastkaardi omanik saaks soovi korral kasutada ka digitaalset kaarti. Lõpetuseks rõhutas ta vajadust tagada ESSPASSi koostalitusvõime digiidenditeedikukru, ühtse digivärava ning teiste olemasolevate Euroopa Liidu digilahendustega, vältides seejuures paralleelsete tehniliste arenduste loomist.
Signe Riisalo pidas oluliseks, et digitaalse ravikindlustuskaardi kõrval säilib ka plastikkaardi kasutamise võimalus, eelkõige väiksemate digioskustega ja erivajadustega inimestele. Ta märkis, et inimeste kohanemisvõime on erinev ning uue lahendusega harjumine võtab aega.
Tanel Kiik küsis, kuidas on eelnõuga seotud selgitus, et Eestis ravikindlustuseta inimene peab välismaal ravi eest ise tasuma ja kas võrreldes senise praktikaga muutub kontroll rangemaks. Ta märkis, et ravikindlustuse puudumine on eraldiseisev probleem ja ei pidanud põhjendatuks ega õiglaseks, et raskes olukorras inimene peab ravi eest ise tasuma. Ta palus täpsustada, millised muudatused ettepanekuga kaasnevad.
Agne Nettan-Sepp vastas, et Eestis väljastatakse ravikindlustuskaart kolmeks aastaks, kuid selle aja jooksul võib inimene kaotada töö ja jääda ravikindlustusest ilma. Sellisel juhul ei ole tal õigust kaarti kasutada, kuigi kaardile märgitud kehtivusaeg ei ole lõppenud. Ta märkis, et inimesi teavitatakse kaardi kasutamise õiguse lõppemisest, kuid siiski on esinenud juhtumeid, kus ravikindlustuskaarti kasutatakse ilma vastava õiguseta ja Tervisekassa on pidanud tasuma välismaal osutatud ravi eest. Ta selgitas, et digitaalne lahendus võimaldab teenuseosutajal kontrollida ajakohaseid andmeid ja veenduda kaardi kasutamise õiguses.
Tanel Kiik märkis, et praegu võib inimene saada Euroopa ravikindlustuskaardi alusel ravi ja õigus kulude hüvitamisele selgitatakse välja hiljem, kuid uus lahendus võimaldab tervishoiuasutusel kindlustuskaitset kohapeal kontrollida. Ta küsis, kuidas tagatakse, et kiirem kontroll ei halvenda patsiendi olukorda ja kas ravikindlustuse puudumisel võib tervishoiuasutus ravist keelduda või nõuda tasumist enne ravi osutamist.
Agne Nettan-Sepp vastas, et erakorralise abita inimene ei jää. Ta märkis, et Euroopa ravikindlustuskaart on mõeldud ootamatute olukordade, mitte plaanilise ravi jaoks ja selles osas midagi ei muutu.
Kati Kümnik lisas, et olukorrad võivad olla riigiti erinevalt lahendatud. Ta selgitas, et Euroopa digiidentiteedikukru eesmärk on vältida ravikindlustuskaardi pahatahtlikku kasutamist. Kui protseduur ei kuulu vältimatu abi hulka, saab hinnata inimese õigust teenusele ning õiguse puudumisel tervishoiuasutus teenust ei osuta.
Tanel Kiik küsis, kas Euroopa ravikindlustuskaardi kuritarvitamine on Eestis tegelik probleem ja kui palju selliseid juhtumeid esineb.
Agne Nettan-Sepp vastas, et seletuskirja kohaselt on selliste juhtumite arv Eestis väga väike ja Eesti puhul ei saa rääkida ulatuslikust kuritarvitamisest. 2025. aastal esitasid Eesti raviasutused ravikindlustuskaardi alusel osutatud tervishoiuteenuste eest Tervisekassale 5898 raviarvet kogusummas 2,1 miljonit eurot. Samal aastal esitati ravikindlustuskaardi valesti kasutamise kohta 38 nõuet 35 000 euro väärtuses. A. Nettan-Sepp lisas, et määrus on üleeuroopaline ja teistes liikmesriikides võib selliseid juhtumeid olla rohkem.
Signe Riisalo märkis, et üleeuroopaline põhimõte kaitseb ka Eesti elanikke ja aitab vältida süsteemi kuritarvitamist Eestis. Ravikindlustuseta välismaal abi vajavate inimeste toetamine on siseriikliku õiguse küsimus, mida käesoleva päevakorrapunkti raames lahendada ei saa. Ta tegi ettepaneku küsida SoMilt, kuidas lahendatakse praktikas olukord, kus inimene kasutab välismaal tervishoiuteenust ilma Eestis kehtiva ravikindlustuseta.
Eero Merilind rõhutas vajadust inimesi paremini teavitada. Ta tõi näiteks Austrias mäesuusatamisel viga saanud patsiendi ning märkis, et tema selgituse kohaselt ei oleks sama inimene teisel pool mäge Šveitsis saanud Eesti ravikindlustuskaardi alusel abi ja oleks vajanud erakindlustust.
Signe Riisalo küsis, kas komisjon toetab tutvustatud Eesti seisukohti. Ta märkis, et komisjon saadab SoMile arutelus tõstatatud küsimuse kohta kirjaliku pöördumise.

Otsustati:
2.1. Toetada Vabariigi Valitsuse esitatud Eesti seisukohti (konsensus: Tanel Kiik, Helmen Kütt, Mihkel Lees, Eero Merilind, Õnne Pillak, Signe Riisalo).

(allkirjastatud digitaalselt)

Signe Riisalo
Esimees

sotsiaal.ametnik@riigikogu.ee